

των τέκνων, ἔπειτα δὲ νὰ γηροκομῶνται ὑπ' αὐ-
τῶν γονεῖς. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως δὲν συνδαιτιῶνται
ὡς τὰ ζῶα, ἀλλ' εἰς οἰκίας· αὐτοὶ δὲ εἰς-
ταῖς οἰκίαις διδόνουσιν οἱ ἐν ὑπαίθρῳ ἐργασίαι ὁ ἀγρός
ὁ ὄρος, ἡ φυτεία, ἡ βοσκή, ἡ ἄμπελος κτλ. ἐπειδὴ
τῶν ποριζόμεθα τὰ ἐπιτήδεια (πρὸς τὸ ζῆν) ἀλλ'
ἐν ταῦτα πάντα εἰσχομισθῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν
καὶ ἄνθρωπος ὅστις νὰ τὰ διατηρήσῃ, προ-
κατασκευάσῃ καὶ ἐργάζηται ὅσα ἔργα ἐκτελοῦνται ὑπὸ
οἰκίαν, καθὼς ἡ ἀνατροφή τῶν παιδῶν, ἡ ζύμωσις
τοῦ ἄρτου, καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν φορεμάτων ἀπὸ τοῦ μαλ-
λοῦ κτλ. ὥς ὁ θεὸς ἐπέστησε τὸν μὲν ἄνδρα εἰς τὰ ἔξω-
κατὰ ἔργα, τὴν δὲ γυναῖκα εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ἐπιμελήμα-
τα, οἷον ψυχῶς, καθύστερα καὶ ὁδοπορίαν, ἡ ἐκστρατεία
ἐν ἐρήμῳ, ἐν ποταμῷ καὶ ἐν ὁρειῇ, καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνδρός· ἡ
γυνὴ δὲ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ σώματος τῆς διατάχῃ
ἐντασσομένη εἰς τὰ οἰκιακὰ· εἰς αὐτὴν ἀνήκει ἡ
ἐκ τῶν νεογνῶν· διότι αὐτὴ αἰσθάνεται ἐκ φύσεως
περισσότερον καὶ τὴν πρὸς αὐτὰ στοργήν. Ἐπειδὴ δὲ
ὁ θεὸς συμβάλλει εἰς τὴν διατήρησιν τῶν εἰσφερέμε-
νων, ὁ θεὸς ἔδωκε περισσώτερον μέρος ἐκ τοῦ πάθους
τοῦ εἰς τὴν γυναῖκα. Τοῦναντίον ἐπειδὴ ὁ ἐργαζόμε-
νος εἰς τὰ ἔξω ἔχει ἐνίοτε ἀνάγκην βοθείας, ἔδω-
κεν περισσότερον τὸλμην εἰς τὸν ἄνδρα, ὥστε ἀμοιβαίως
καὶ γυνὴ δίδουσι καὶ λαμβάνουσι καὶ κατὰ τοῦτο
ἐξισοῦνται· ἀλλὰ καὶ αἱ γνώσεις ὑπάρχουσι κοι-
νῇ· διότι ἡ ἐξ αὐτῶν ὠφέλεια εἰς ἀμφοτέρους περιέρ-
χεται· ἐπειδὴ δὲ ἕκαστος τῶν συζύγων ἔχει ἰδιαιτέρως
προτιμήματα, διὰ τοῦτο συμβουλευόμενοι ὡφε-
λοῦνται ὁμοίως. — Γινώσκοντες λοιπὸν τί ὁ θεὸς εἰς
τὰς διατάξεις χρεωστοῦμεν νὰ ἐκτελέσωμεν τὸ ἰδιαί-
τερον ἡμῶν καθήκον. — Ἄν δὲ τις πράττῃ παρὰ τὰ δι-
σταγμένα ταῦτα καὶ ἀτακτῇ ἄμελῶν τὰ ἴδια αὐτοῦ
καὶ ἡ πράττων τὰ τῆς γυναικὸς ὁ ἀνὴρ τιμωρεῖται
ἀπὸ τοῦ θεοῦ. Τοιαῦτα ἔργα ἐργάζεται καὶ ἡ ἡγε-
μένη μελίσσα κατὰ διαταγὴν οὗτου. — Ποῖα δὲ εἶναι
αὐτὰ, μετ' ἡρώτησε, κατὰ τὰ ἑποῖα μοι ὁμοιάζει ; —
ἡ ἀπεκρίθη μένουσα εἰς τὸ σμῆνος· δὲν ἀφίνει τὰς
ἐκείνας νὰ μένωσιν ἀργαί, ἀλλὰ τὰς μὲν πέμπει ἐξω
ἐκ τοῦ σμῆματος καὶ κρήνη ἀρμολοῦσαι καὶ ὅσα φέρωσιν εἰς τὸ σύμβλον
ἐκείναι καὶ δέχεται· καὶ διατηρεῖ, ἕως οὗ ἔλθῃ ὥρα
τῆς χητέως τῶν· τότε δὲ διανέμει εἰς ἕκαστην τὸ δίκαιον
ἐπιτάττει δὲ προσέει καὶ εἰς τὸ ὕψος αὐτῶν κη-
λίδων (κηριθῶν) διὰ νὰ γίνωνται ἀκριβῶς καὶ τα-
κτικῶς, ἐπιμελεῖται δὲ καὶ τῶν γενομένων ἐκτόνων διὰ νὰ
ἐκτελεσθῶνται ἀφ' οὗ δὲ αὐξήσωνσι οἱ μεσοοὶ οὗτοι καὶ
ἐκείναι φαίνονται ἤδη ἐπιτήδειοι εἰς ἐργασίαν, τοὺς στέλλει
ἐκ τοῦ σμῆματος ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ἐπιτιδεῖον ἡγεμόνος. —
καὶ ἐγὼ τὰ αὐτὰ ταῦτα πρέπει νὰ πράττω ; εἶπεν
ἡ γυνή ; — Ναί, ἀπεκρίθη ὁ γύναι· καὶ ἔξω μὲν νὰ πέμ-
ψῃς οἰκέτας (δοῦλους) ὅσοι ἔχουσιν ἐκεῖ ἐργασίαν· ὁ-
δοπορίαν δὲ χρειάζονται νὰ ὑποφρονέωσιν ἕως νὰ τοὺς ἐπιστά-
ται διχομένη δὲ τὰ εἰσφερόμενα τὰ μὲν νὰ δαπανᾷς
ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ νὰ διαμοιράζῃς, ὅσα δὲ περισσεύ-
σονται νὰ φιλάτῃς, διὰ νὰ μὴ δαπανηθῇ εἰς τὸν μῆνα
ἐκ τῆς δαπάνης ἐκκαλῆται εἰς τοὺς ! καὶ ὅταν σοὶ φέρωσι τὸ
ἐκ τῆς οἰκίας, νὰ τὸ δώσῃς διὰ νὰ κατεσκευασθῶσιν ἐνδύ-
ματα ὑπὲρ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι χρειάζονται. Νὰ φρονί-

ζῇς δὲ καὶ πῶς τὸ ξηρὸν ψωμίον νὰ τρώγῃται· ἐλπί-
ζω δὲ ὅτι εὐχαρίστως μάλιστα θέλεις περιποιεῖσθαι
τοὺς πάσχοντας ὑπηρέτας. — Τῷ δὲ, εἶπεν, εὐχαρί-
στως, διότι θεραπευθέντες θέλουσιν ἐγγνωμονεῖν καὶ ἀ-
γαπᾷ ἡμᾶς πλείοτερον. — Τότε θαυμάσας τὴν ἀπό-
κρισιν τῆς εἰπον. Ἀράγε ὦ γύναι, δὲν διασκορπίζονται
αἱ μέλισσαι ἀπὸ τὴν λύπην των, ἀφ' οὗ ἀποθάνῃ ἡ
ἡγεμὼν ἥτις εἶχε τοιαύτην ὑπὲρ αὐτῶν πρόνοιαν, καὶ
καὶ οὕτως ἐρημοῦται ἐν ἐκαρεὶ καὶ ἀφανίζεται διὰ μιᾶς
τὸ σμῆνος ; — Ἀλλὰ κυρίως Σὺ εἶσαι ὁ ἡγεμὼν, ὦ
Ἰσχομάχε, μοι εἶπε, διότι ἡ ἰδική μου ἐπιμέλεια καὶ
φύλαξις καὶ διανομή τῶν πραγμάτων καταντᾷ γελοία,
ἂν οὐ δὲν φροντίζῃς καὶ εἰσφέρεις ἐξωθεν τὰ ἀναγκαῖα.
— Καὶ ἡ ἰδική μου εἰσφορά, εἶπα καὶ ἐγὼ, δὲν ἀποβαίνει
ὀλιγότερον ματαία, ἂν δὲν ὑπάρχη τις φυλάττων τὰ πράγ-
ματα. Ἐχεις ὅμως καὶ ἄλλας ἐπιμελείας οὐχ ἥτιον καὶ
αὐτὰς εὐχαρίστους· ὦ γύναι, καθὼς π. χ. ὅταν λάβῃς
ἀπειρὸν τινα ὑπηρέτριαν τῆς θαλασσιουργίας καὶ τὴν
καταστήσῃς ἐπιστήμονα· ἄλλην δὲ ἀνίδιον τῆς ὑπηρε-
σίας τὴν ἀναδείξῃς καὶ ταύτην ἐπιτήδειον, καὶ ὅταν ἔχῃς
τὴν ἐξουσίαν νὰ εὐεργετῇς μὲν τοὺς σώφρονας καὶ
ὠφελίμους εἰς τὸν οἶκόν σου, νὰ κολάζῃς δὲ τοὺς ἀνα-
ξίτους· τὸ δὲ ἥδιστον πάντων, ἔαν φανῇς καλῆτερα μου,
θέλεις καταστήσῃς καὶ ἐμὲ ὑπὲρ τῆς σου πιστεύουσα
ὅτι ἀφ' οὗ γηράσῃς, ὅσω μᾶλλον περιποιηθῇς τὰ
παιδιά καὶ τὴν οἰκίαν τόσω πλείοτερον θέλεις τιμᾶσαι
διότι τὰ καλὰ δὲν αὐξάνονται διὰ τῆς νεότητος εἰς
τὸν ἀνθρώπινον βίον· ἀλλὰ διὰ τῆς ἀρετῆς.

Παρατήρησας, ὦ Ἰσχομάχε, τῷ εἶπα, ὅτι ὅλ' αὐτὰ
τὴν ἐρέθισαν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν ; — Ναί, ἀπεκρίθη ὁ
Ἰσχομάχος, τὴν εἶδον μάλιστα λυπημένην καὶ ἐρυ-
θρίασαν διότι δὲν εἶχε νὰ μοι δώσῃ πρᾶγμα τι· ἐξ
ὅσων ἔφερα εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐγὼ δὲ μὲν ἀφ' οὗ τὴν
εἶδον οὕτω δυσαρεστημένην εἶπον, μὴ ἄθυμῃς ὅτι δὲν
ἔχεις νὰ μοι δώσῃς, ὅτι οὐ ζητῶ· διότι πενία ἀληθῶς
λέγεται ὅταν λείπωσι παντελῶς τὰ πράγματα, τῶν
ὅποιον ἔχομεν χρεῖαν· ὅταν ὅμως ζητῶμέν τι καὶ κατὰ
περίστασιν μόνον δὲν τὸ εὐρίσκωμεν, τότε τὸ κακὸν
ὑπάρχει ὀλιγώτερον. Τοῦτου ὅμως δὲν εἶσαι σὺ ἡ αἰτία,
ἀλλ' ἐγὼ καθότι δὲν σοὶ παρέδωκα τὰ πράγματα
διατεταγμένα ἐν ἕκαστον εἰς τὸν οἶκίον τόπον διὰ νὰ
γνωρίζῃς ποῦ πρέπει νὰ τὰ βάλῃς, πῶς δὲ καὶ νὰ τὰ
λαμβάνῃς. Κανὲν ὅμως πρᾶγμα δὲν χρησιμεύει εἰς
τοὺς ἀνθρώπους ὅσον ἡ τάξις, διότι ὁ χορὸς ὁ ὁποῖος
τόσον ἡδύνει ἀπὸ ἀνθρώπους συγκροτεῖται· ἔταν δὲ
ἕκαστος πράττῃ, ὅτι τύχη, γίνεται ταραχὴ ὀχλήρᾳ·
τοῦναντίον δὲ ὅταν τακτικῶς, ἡ κατὰ ῥυθμὸν οἱ ἄν-
θρωποι ὁμιλῶσι καὶ ποιῶσι καὶ τοὺς βλεπομένον περι-
χαρῶς καὶ τοὺς ἀκούομεν. Ὡσαύτως δὲ, ὦ γύναι, καὶ
τὸ ἀτακτον στρατεύμα καὶ ὁ θόρυβος ποιεῖ πολλὴν καὶ ἀπὸ
τοὺς ἐχθροὺς εὐκόλως νικᾶται, καὶ διὰ τῆς ὁράσεως
μάλιστα πρόξενεῖ δυσареστων, οὕτε χρησιμοὶ γίνονται
ἔαν εὐρίσκωνται εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ἡ κινῶνται ὁμοίως
καὶ ἁμαξα καὶ ὁπλίτης καὶ σκευοφόρος καὶ ψιλὸς καὶ
ἱππεὺς στρατιώτης· πῶς τῷ δὲ δύναται νὰ προχω-
ρήσωσι, ἐν ᾧ ἐμποδίζονται ἀμοιβαίως δηλ. ὁ βαδίζων
ἐμποδίζει τὸν τρέχοντα, ὁ τρέχων τὸν ἱστάμενον, ἡ
ἁμαξα τὸν ἱππέα καὶ ὁ σκευοφόρος τὸν ὁπλίτην ;